

DĂRUIRE ȘI DĂINUIRE

RAZE ȘI CHIPURI DE LUMINĂ
DIN ISTORIA ȘI SPIRITUALITATEA
ROMÂNILOR

† DANIEL
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

DĂRUIRE ȘI DĂINUIRE

RAZE ȘI CHIPURI DE LUMINĂ
DIN ISTORIA ȘI SPIRITUALITATEA
ROMÂNILOR

Ediție revizuită și îmbogățită

Editura BASILICA a Patriarhiei Române
București • 2022

EDITOR COORDONATOR

Ion-Dragoș Vlădescu

TEHNOREDACTARE ȘI COPERTĂ

Daniela Gabriela Pascu

Ilustrație copertă:

*Maica Domnului „Platytera” („Cea mai înaltă decât cerurile”),
icoană din semicalota Sfântului Altar al Catedralei Naționale din București.
Are înălțimea de 16 metri și este cea mai mare reprezentare a Maicii Domnului
în mozaic din România și una dintre cele mai mari din lumea ortodoxă,
fiind realizată de o echipă coordonată de pictorul Daniel Codrescu.*

Reproducerea integrală sau parțială a textului, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă (ex. scanare, xeroxare, transpunere în format electronic sau audio), punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără acordul scris al Editurii BASILICA a Patriarhiei Române reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DANIEL, patriarh al Bisericii Ortodoxe Române

Dăruire și dănuire: raze și chipuri de lumină din istoria și spiritualitatea românilor / Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

- Ed. reviz. și îmbogățită. - București: Basilio, 2022

Conține bibliografie

ISBN 978-606-29-0536-1

CUVÂNT ÎNAINTE

Când lumina Evangheliei rodește într-un popor credincios, ea nu-i desființează identitatea acestuia, ci o ajută să ființeze ca transfigurare și îmbogățire a ei în comuniune universală cu alte popoare creștine și în comuniune eternă cu Iisus Hristos, Împăratul veacurilor, Cel ce „ieri și azi și în veci, este același” (*Evrei 13, 8*).

Rodirea luminoasă a credinței în istoria și cultura unui popor se vede în virtuțile statornice ale poporului adesea personalizate în luptători eroi, în cărturari înțelepți, în artiști inspirați și mai ales în sfinți martiri, mărturisitori, cuvioși, ierarhi și voievozi.

Valorile spirituale perene cultivate în mod constant și pregnant de către un popor, cât și personalitățile lui care le manifestă în mod convingător și atrăgător formează împreună *raze și chipuri de lumină ale spiritualității unui popor*. Aceste raze și chipuri de lumină, cu valoare de simbol și de reper, trebuie cunoscute și cinstitute ca fiind componente majore ale identității, demnității, dezvoltării și dăinuirii spirituale ale poporului român. În cartea de față intitulată: *Dăruire și dănuire. Raze și chipuri de lumină din istoria și spiritualitatea românilor*, virtuțile principale ale spiritualității românești, grupate în perechi complementare, sunt numai enunțate, sub formă de titluri pentru cele patru părți ale volumului: I. *Jertfelnicie și biruință*; II. *Luptă și sfințenie*; III. *Credință și cultură*; IV. *Fidelitate și înnoire*.

Nu este, așadar, dezvoltată o analiză sistematică sau o argumentare a acestor componente spirituale, ci ele pot fi *deduse* din spiritualitatea temelor tratate și a persoanelor prezentate în capitolele fiecărei părți. Scopul publicării acestui volum este acela de a sensibiliza pe cititori privind modul în care credința creștină ortodoxă rodește în oameni și se reflectă în evenimente semnificative sau în împliniri spirituale, în

CUVÂNT ÎNAINTE

viața poporului român, ieri și astăzi. Astfel, razele și chipurile de lumină devin repere de viață în societate.

Cu alte cuvinte, *scopul acestei cărți este în primul rând unul social-pastoral și cultural-misionar*. Capitolele acestui volum conțin studii, articole, cuvântări și meditații privitoare la istoria, credința, cultura, arta, viața socială și spiritualitatea poporului român ca ființare și rodire în spațiu și în timp, ca *dăinuire eternă în comuniune dobândită prin dăruire de sine* într-o credință, speranță și iubire de Dumnezeu și de oameni.

Cu cât ne întâlnim mai des și mai intens cu alte popoare, credințe și culturi, pentru conviețuire fortuită sau pentru dialog și cooperare, cu atât este mai necesară cunoașterea propriei noastre identități și vocații în context universal, evitând deodată izolarea și dizolvarea spirituală.

Față de ediția anterioară, tipărită în anul 2005 (Ed. TRINITAS, Iași), ediția a treia a acestui volum a fost revizuită și îmbogățită cu 39 de texte. Cu toate că multe din componentele capitolelor acestei cărți au fost publicate deja în diferite volume, reviste teologice sau în alte periodice, totuși, întreg materialul prezent a fost revăzut, adesea completat sau concentrat, pentru a corespunde mai bine temei centrale și arhitecturii spirituale a conexiunilor dintre părți.

Mulțumim tuturor celor care prin pilda vieții lor, prin dragostea lor față de Biserică și Țară ne-au inspirat și ajutat să memorăm și să mărturisim câteva lumini ale prezenței și lucrării harului lui Dumnezeu în istoria și spiritualitatea poporului român.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

30 septembrie 2022

În ziua pomenirii Sfântului Ierarh

Grigorie Luminătorul,

arhiepiscopul Armeniei

CUPRINS

<i>Cuvânt înainte</i>	5
-----------------------------	---

Partea întâi **JERTFELNICIE ȘI BIRUINȚĂ**

I. LUMINI VECHI APUSE, DAR ASCUNSE ÎN NOI

Elemente ale religiei geto-dacilor favorabile procesului de creștinare a strămoșilor	9
1.1. Zamolxis – marele „zeu” al geto-dacilor	10
1.2. „Nemurirea getică”	17
1.3. Ideea de jertfă din religia geto-dacilor	20
1.4. Preoțimea geto-dacă. Înalta ei moralitate și evlavie	21
<i>Concluzii</i>	24

II. LUMINI ALE BOTEZULUI ADÂNC

Creștinismul poporului român, factor de continuitate și unitate națională	26
---	----

III. LUMINĂ DE LA O „POARTĂ A CREȘTINĂȚII”

Moldova în timp și peste veacuri	33
III.1. Credința și cultura: distincte, dar nedespărțite	33
III.2. Moldova: devenire și dănuire creștină	34

IV. „VENIȚI SĂ LUAȚI LUMINĂ!”

Cruce și Înviere în viața poporului român	36
IV.1. Crucea și Învierea în viața Mântuitorului	36
IV.2. Crucea și Învierea în viața Bisericii	39
IV.3. Crucea și Învierea în viața poporului român	40

V. LUMINA DARURILOR ÎNMULȚITE

Rodire într-o fidelitate și unitate	44
---	----

VI. LUMINA DREPTEI CREDINȚE

Co-responsabilitate pastorală și cooperare interetnică. Pilda Sinodului de la Iași (1642)	48
---	----

CUPRINS

VII. SEMNIFICAȚIA LITURGICĂ, PASTORALĂ ȘI MISIONARĂ	
A SINODULUI DIN CREȚA	51
VII.1. Sinaxa panortodoxă – eveniment spiritual reprezentativ	51
VII.2. Un pas important în practica sinodalității ortodoxe universale	52
VIII. LUMÂNĂRI DE ÎNVIERE	
Mesajul spiritual al mănăstirilor moldave	56
VIII.1. Moldova medievală: cultură monastică și vocație filocalică	56
VIII.2. Arhitectura și pictura mănăstirilor moldave: „laboratoare ale Învierii” și „anticamere ale Împărăției cerurilor”	58
VIII.3. Frescele moldave – „hore” de îngeri și sfinți	61
IX. FRUMUSEȚEA ETERNĂ A VORONEȚULUI	
Mesajul central al Judecății de Apoi	64
X. LUMINI ALE CHIVOTULUI DIN PIATRĂ	
Biserica „Sfinții Trei Ierarhi” din Iași.....	69
XI. LUMINĂ PESTE TIMP	
Patrimoniul cultural-național: carte de identitate spirituală.....	74
XI.1. Monumentele istorice ne bucură sau ne judecă	77
XI.2. Monumentele noastre – demnitatea noastră	78
XII. BIRUINȚĂ PRIN JERTFĂ. DEMNITATE PRIN UNIRE	80
XII.1. Activități ale slujitorilor Bisericii pentru Unirea Principatelor Române.....	80
XII.2. Slujitori ai Bisericii pe front și la Unirea din 1918	85
XII.3. 100 de ani de la Marea Unire (1918-2018). Actul solemn comemorativ al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române proclamat în 30 noiembrie 2018, la sfârșitul Sfintei Liturghii săvârșită la Catedrala Mântuirii Neamului.....	89
XII.4. Marea Frescă a Ateneului Român – celebrare iconică a istoriei neamului românesc	93
XII.5. Trei semnificații ale zilei de 9 mai: Independența României, începutul păcii și începutul cooperării în Europa	96
XII.6. Istorie și artă: valori românești în patrimoniul universal al umanității	98
XII.7. Patriarhia Română binecuvintează și susține comuniunea românilor de pretutindeni	100
XII.7.1. <i>Exprimând responsabilitatea sa pastorală pentru românii ortodocși de pretutindeni, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a declarat anul 2021 ca fiind „Anul omagial al pastorației românilor din afara României”.</i>	100
XII.7.2. <i>Despre o istorie a migrației românilor în afara hotarelor țării se poate vorbi de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea.</i>	101

XII.7.3. <i>Configurația actuală a comunităților de români aflate în afara granițelor României, care aparțin jurisdicțional Patriarhiei Române</i>	102
XIII. EROII NEAMULUI ROMÂNESC	
Lumini peste veacuri	104
XIII.1. Iubirea jertfelnică a eroilor trebuie cinstită cu recunoștință	104
XIII.2. Libertatea și unitatea componente ale demnității naționale.....	107
XIII.2.1. <i>Libertate, unitate și demnitate</i>	107
XIII.2.2. <i>Înțelesul spiritual al proximității între Sărbătoarea bisericească națională a Sfântului Apostol Andrei (30 noiembrie) și Ziua Națională a României (1 decembrie)</i>	108
XIII.2.3. <i>Recunoștința – un act de cult și de cultură a demnității</i>	109
XIII.3. Pomenirea Eroilor Neamului este în același timp un act de cult și de cultivare a comuniunii între generații.....	109
XIII.4. 2018: „Anul omagial al unității de credință și de neam” și „Anul comemorativ al făuritorilor Marii Uniri din 1918”	112
XIV. CATEDRALA NAȚIONALĂ	
O necesitate liturgică practică și un simbol al cinstirii eroilor români.....	119
Partea a doua	
LUPTĂ ȘI SFINȚENIE	
I. LUMINĂTOR AL MULTOR NEAMURI	
Moștele Sfântului Apostol Andrei la Iași.....	129
II. LUMINI DIN ZORI	
Sfinți daco-romani și români.....	132
III. LUMINA UNUI FIU AL ROMÂNIEI ȘI PĂRINTE AL BISERICII UNIVERSALE	
Semnificația aducerii moștelor Sfântului Ioan Casian la Iași.....	134
IV. POLITICĂ LUMINATĂ DE CREDINȚĂ	
Neagoe Basarab, un principe ctitor de biserici și pedagog creștin.....	136
IV.1. Sfântul Neagoe Basarab – susținătorul tuturor creștinilor aflați sub stăpânire otomană, din Carpați până în Siria și de la Marea Ionică până în Egipt.....	137
IV.2. Zidirea mănăstirii Argeș.....	139
IV.3. Viziunea spirituală, morală, politică, diplomatică și militară a lui Neagoe Basarab	140

CUPRINS

V. LUMINĂ A PELERINILOR

Sfânta Cuvioasă Parascheva cea mult folositoare	142
v.1. Viața Sfintei Parascheva: rugăciune, curăție și milostenie	142
v.2. Minunile și ajutorul ei sunt mult folositoare	143

VI. UN VOIEVOD – ICOANĂ LUMINOASĂ A SUFLETULUI

POPORULUI ROMÂN	146
vi.1. Coroană de lumină și credință	147
vi.2. Luptător jertfelnic și ctitor darnic. Lucrarea harului în viața Sfântului Voievod Ștefan cel Mare	149
vi.2.1. Comoara din vasul de argilă	149
vi.2.2. <i>Violența războaielor și pacea mănăstirilor</i>	150
vi.2.3. <i>Trădarea unor boieri și fidelitatea oamenilor din popor</i>	152
vi.2.4. <i>Credință ortodoxă și cooperare creștină europeană</i>	153
vi.2.5. <i>Crucea vieții pământești și bucuria odihnei Învierii</i>	154

VII. SFINȚII, PRIETENII LUMINOȘI AI LUI DUMNEZEU ȘI AI CREDINCIOȘILOR

Sărbătoarea Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou, Ocotitorul Bucureștilor	156
vii.1. Viața Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou	156
vii.2. Drumul Crucii – Calea Sfinților	161

VIII. LUMINĂTOR AL ORTODOXIEI

Sfântul Ierarh Petru Movilă	164
-----------------------------------	-----

IX. LUMINA IUBIRII JERTFELNICE STRĂBATE VEACURILE ..... 166 |

ix.1. Sfântul Domnitor Martir Constantin Brâncoveanu, model de iubire jertfelnică și statornică față de Hristos și de neamul românesc	166
ix.2. Doamna Maria Brâncoveanu, o candelă aprinsă a neamului românesc	171
ix.3. Moștenirea artistică brâncovenească	172
ix.4. Paraclisul „Sfântul Gheorghe” al curții domnești de la Mogoșoaia, ctitorie brâncovenească	175

X. CREATOR DE LIMBĂ LITURGICĂ ȘI DE LITERATURĂ ORATORICĂ

Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul	178
x.1. Sfântul Antim Ivireanul – tipograf misionar și mitropolit jertfelnic	178
x.2. Sfântul Antim Ivireanul – model luminos pentru tinerele generații	184

XI. CĂUTĂTORI DE LUMINĂ PURUREA FIITOARE

Vocație și destin filocalic la români	190
Luminile din munți	198

XII. AURA MUNȚILOR CARPAȚI	
Sfânta Cuvioasă Teodora de la Sihla	200
XIII. SFINȚII PUTNENI	
Rugători smeriți și luptători curajoși pentru credință și neam	202
XIII.1. Mitropolitul Iacob Putneanul	202
XIII.2. Cuvioșii Sila, Paisie și Natan	204
XIII.2.1. Cuviosul Sila	204
XIII.2.2. Cuviosul Paisie	205
XIII.2.3. Cuviosul Natan	206
XIV. IUBITOR AL LUMINII TABORULUI	
Român sfânt în Țara Sfântă, Sfântul Ioan de la Neamț	210
XV. LUMINĂ DINTR-„UN COLȚIȘOR DE RAI”	
Părintele Paisie de la mănăstirea Sihăstria	212
XV.1. Cuvânt la trecerea în viața veșnică a părintelui ieroschimonah Paisie Olaru (rostit la 21 octombrie 1990)	213
XVI. LUMINĂTOR PRIN CUVÂNT ȘI VIAȚĂ	
Părintele Cleopa Ilie de la mănăstirea Sihăstria	216
XVI.1. S-a mutat în lumina netrecătoare	216
XVI.2. Lumina chipului său rodește în Biserică	219
XVI.3. Să nu stingem lumina primită de la el!	221
XVI.4. Mărturii despre Părintele Cleopa – interviu (1999)	224
XVI.5. Părintele Cleopa Ilie – luminător de suflete pe calea mântuirii	230
XVII. UN MARE IUBITOR DE BISERICĂ ȘI NEAM	
Părintele Ioanichie Bălan de la mănăstirea Sihăstria	233
XVIII. O LUMINĂ VIE LÂNGĂ O CANDELĂ NESTINSĂ	
Părintele Iachint de la Putna	235
XIX. O LUMINĂ PESTE TIMP	
Părintele Dometie Manolache de la mănăstirea Râmeț	239

Partea a treia **CREDINȚĂ ȘI CULTURĂ**

I. COMUNIUNEA ȘI RODIREA LUMINOASĂ A CREDINȚEI ȘI A CULTURII POPORULUI ROMÂN	245
1.1. Ziua Culturii Naționale (15 ianuarie) – credință și cultură în istoria poporului român	245
1.2. Mihai Eminescu, modelul românului dornic de cunoaștere universală și în același timp fidel păstrător al identității sale naționale	249

CUPRINS

1.2.1. <i>Eminescu și Biserica</i>	249
1.2.2. <i>Patriot român și om universal</i>	250
1.3. Ziua Limbii Române (31 august) – sărbătoare a identității și demnității poporului român.....	252
1.4. Academia și Biserica.....	255
1.5. Biserica a plămădit și promovat cultura poporului român.....	257
1.6. Biserica promovează cultura dărnicii sau a generozității în viața poporului român.....	260
1.7. Biserica Ortodoxă Română și conștiința națională a poporului român.....	264
1.8. Aniversare și comemorare pentru mai multă comuniune românească.....	267
1.8.1. <i>Manifestările organizate la Putna în anul 1871 constituie unul dintre momentele determinante în definirea identității naționale a poporului român.</i>	267
1.8.2. <i>Biserica Ortodoxă Română a avut o contribuție majoră la promovarea conștiinței unității spirituale a neamului românesc.</i>	268
1.8.3. <i>În contextul actual, când Basarabia și nordul Bucovinei se află în afara granițelor României, dar mai ales când peste patru milioane de români au emigrat în Occident, idealul unității și al comuniunii fraterne a poporului nostru cere o cultivare mai intensă.</i>	268
1.8.4. <i>Pelerinajul tinerilor români din țară și din străinătate la mănăstirea Putna, în zilele de 14-16 august 2021, este o frumoasă afirmare a unității românești de cuget și simțire.</i>	269
II. PRIMUL DOMNITOR AL TUTUROR ROMÂNILOR	
Mihai Viteazul.....	270
III. CULTURĂ LUMINATĂ DE CREDINȚĂ.....	
Dimitrie Cantemir, principe român și cărturar de talie europeană.....	274
III.1. Dimensiunea religioasă a operei lui Dimitrie Cantemir.....	274
III.2. Repere filosofice ale operei lui Dimitrie Cantemir.....	275
III.3. Dimensiunea religioasă a gândirii lui Dimitrie Cantemir, reflectată în lucrarea <i>Divanul sau gâlceava înțeleptului cu lumea sau giudețul sufletului cu trupul</i>	277
III.4. Dimensiunea morală a lucrărilor lui Cantemir și vocația unei sinteze între Răsărit și Apus.....	279
III.5. Dimitrie Cantemir – luptător al spiritului.....	283
IV. O PERSONALITATE LUMINATĂ	
Regele Carol I al României.....	286
IV.1. Ctitor și restaurator de lăcașuri sfinte.....	286
IV.2. Regele Carol I și edificarea Catedralei Naționale.....	289

iv.3. Regele Carol I, alături de membrii Sfântului Sinod și ai Guvernului în lupta pentru obținerea Autocefaliei sau independenței bisericești	290
VI. UN LUMINĂTOR AL CULTURII ROMÂNEȘTI MODERNE	
Titu Maiorescu	293
VI. O LUMINĂ A CREDINȚEI ÎNTĂRITĂ PRIN SUFERINȚĂ	
Regina-Mamă Elena a României	295
VII. O FĂCLIE DE ÎNVIERE ÎN VREMURI DE RĂSCRUCÉ	
Regele Mihai I al României	298
vii.1. Regele Mihai, credincios statornic al Bisericii Ortodoxe Române	298
vii.2. Regele Mihai, un simbol al suferinței și speranței poporului român	301
VIII. UN MĂRTURISITOR AL LUMINII ÎN VREMURI ÎNTUNECATE	
Patriarhul Nicodim Munteanu.....	305
IX. APĂRĂTOR AL BISERICII ÎN TIMPUL PERIOADEI COMUNISTE	
Patriarhul Justinian Marina	308
ix.1. Eforturi pentru educația religioasă	308
ix.2. Apărător al clerului	310
ix.3. Apărător al monahismului românesc	310
ix.4. Apărător al unor personalități de mare valoare intelectuală sau artistică	313
ix.5. Promotor al relațiilor Bisericii Ortodoxe Române cu Biserici Ortodoxe surori și cu alte confesiuni creștine	314
X. HAINA ALBĂ ȘI CHIP LUMINOS	
Patriarhul Teoctist Arăpașu.....	315
x.1. Fiu și Părinte spiritual al Moldovei	315
x.2. Timp de priveghere în fruntea Bisericii	322
x.3. Chemat de Hristos Arhiereul la slujire arhierescă în Biserică	326
x.4. Daruri îndelung cultivate	331
x.5. Păstor al Bisericii la răscruce de vremuri	334
x.6. Chemat să fie ctitor de zidiri duhovnicești	337
x.7. Păstorul – lumină pentru Biserică	340
XI. PROFESOR ȘI IERARH LUMINAT	
Mitropolitul Irineu Mihălcescu, teolog luptător și misionar erudit.....	345

CUPRINS

XII. TEOLOG AL LUMINII PREASFINTEI TREIMI

Preotul Profesor Dumitru Stăniloae, Părinte al Bisericii în secolul al XX-lea.....	349
XII.1. O făclie de Înviere în toamna unui mileniu.....	349
XII.2. Un teolog al Ortodoxiei ecumenice.....	351
XII.3. Părintele Stăniloae – om al rugăciunii.....	353
„Am visat că a venit cineva și mi-a spus: Fă un veșmânt preoțesc, dar la biserică, pentru Dumitru.”	355
„În închisoare am învățat să mă rog.”	356
Când am auzit cum se roagă, îmi venea să cred că e alt om	357
Era copleșit de prezența lui Dumnezeu și simțea că e purtător al unei prezențe duhovnicești	358
„În scrierile Sfinților Părinți ai Bisericii am descoperit că e cu putință să-L întâlnești pe Dumnezeu în mod real, prin rugăciune.”	360
Teologia Părintelui Stăniloae este în același timp o teologie filosofică și filocalică	361

XIII. UN MARE DASCĂL AL TEOLOGIEI ROMÂNEȘTI

Părintele Profesor Ene Braniște.....	363
--------------------------------------	-----

XIV. UN CHIP LUMINOS AL CUVÂNTULUI

Părintele Constantin Galeriu, predicator al Jertfei și Învierii	367
XIV.1. Părintele Galeriu, predicator al Jertfei și Învierii (interviu, 2003)	367
XIV.2. Părintele Galeriu, teolog al bucurie pascale	372

XV. O LUMINĂ A „LITURGHIEI DUPĂ LITURGHIE”

Părintele Ion Bria, teolog român cu vocație ecumenică.....	375
--	-----

XVI. MARELE ISTORIC AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Părintele Academician Mircea Păcurariu	378
--	-----

XVII. UN DASCĂL AL CREDINȚEI CREȘTINE ORTODOXE ȘI AL CULTURII ROMÂNEȘTI

Academicianul Emilian Popescu.....	382
XVII.1. Incursiune biografică	382
XVII.2. Rigoarea științifică-academică.....	385
XVII.3. Spiritualitatea liturgică intensă	385
XVII.4. Preocuparea pentru viitorul Bisericii noastre, prin formarea teologică a unui număr impresionant de studenți, masteranzi și doctoranzi	386

XVIII. UN OM ONEST ȘI UN TEOLOG MĂRTURISITOR

Părintele Nicolae Achimescu.....	387
----------------------------------	-----

XIX. UN LUPTĂTOR PENTRU EMINESCU ȘI MAIORESCU	
Academicianul Eugen Simion	392
XIX.1. Publicarea manuscriselor eminesciene, marele vis împlinit	392
XIX.2. Titu Maiorescu într-o lumină mai aproape de realitate	394

Partea a patra **FIDELITATE ȘI ÎNNOIRE**

I. DEMNITATEA ȘI LUMINA UNUI POPOR CREDINCIOS	
Mărturia unei aniversări panortodoxe în România	401
II. LUMINI ALE UNEI ÎNTREITE ANIVERSĂRI	
Autocefalie, Patriarhie, Slujire sfântă	404
II.1. Comemorare și legătură între generații	404
II.2. Concelebrare și laudă de mulțumire adusă Preasfintei Treimi	408
II.3. Comuniune și apropiere între persoane și popoare diferite	410
III. LUMINA LIBERTĂȚII ÎN UNITATE	
Autocefalia Bisericii Ortodoxe Române	412
III.1. În ce constă autocefalia și care sunt condițiile obținerii ei	412
III.2. Condițiile obținerii autocefaliei	413
III.3. Scopul autocefaliei: comuniune bisericească sau unitatea în libertate	414
IV. LUMINA DE LA BETLEEM	
Întrunire panortodoxă și pelerinaj românesc în Țara Sfântă.....	420
V. LUMINI ALE VIZITEI PAPEI DE LA ROMA ÎN ROMÂNIA (interviu).....	428
v.1. Semnificația spirituală a vizitei – un simbol al speranței	433
VI. UN PELERINAJ LUMINOS DE SUFLET ȘI FRĂȚIETATE	
Vizita Patriarhului României la Roma	435
VII. LUMINA PRIVEGHERII PASTORALE: „PĂZEȘTE ODORUL ACESTA!”	
Cuvânt la întronizarea ca mitropolit.....	437
VIII. LUMINA ȘI BUCURIA RODIRII ÎMBELȘUGATE (interviuri)	444
VIII.1. Lumină de la profesori și duhovnici (interviu, 2005).....	444
VIII.2. Lumina comuniunii și a conlucrării (interviu, 1997)	458

CUPRINS

IX. LUMINI ȘI LUCRĂRI MISIONARE

Mărturii din Arhiepiscopia Iașilor	486
--	-----

X. UN LABORATOR PENTRU LUMINA CREDINȚEI

Facultatea de Teologie Ortodoxă	490
---------------------------------------	-----

XI. VIAȚA CETĂȚII LUMINATĂ DE CREDINȚĂ

Biserica și societatea: nedespărțite și neconfundate	495
--	-----

XI.1. Introducere: O Biserică bimilenară într-o societate în tranziție. Tensiuni specifice contextului contemporan	495
---	-----

XI.1.1. <i>Bogăția spirituală și sărăcia materială</i>	496
--	-----

XI.1.2. <i>Tensiunea dintre unitatea națională și pluralismul de toate felurile (etnic, cultural, confesional, politic etc.)</i>	496
--	-----

XI.1.3. <i>Tensiunea dintre independența națională și integrarea europeană</i>	496
--	-----

XI.2. Principalele obiective ale Bisericii în societatea românească contemporană	497
---	-----

XI.2.1. <i>Depășirea separației dintre credință și cultură</i>	497
--	-----

XI.2.2. <i>Redescoperirea unității dintre Liturghie și Filantropie, dintre spiritualitatea rugăciunii și spiritualitatea lucrării sociale a Bisericii.</i>	498
--	-----

XI.2.3. <i>Unirea libertății cu responsabilitatea: înnoirea mentalităților.</i>	499
---	-----

XI.2.4. <i>Cu privire la globalizare: evitarea deopotrivă a izolării și a pierderii identității</i>	500
---	-----

XI.2.5. <i>Afirmarea valorilor sfințeniei în vacuumul secularizării</i>	500
---	-----

XI.2.6. <i>Mărturisind dragostea lui Hristos pentru fiecare persoană, pentru toți oamenii și pentru întreaga lume</i>	501
---	-----

XI.2.7. <i>Mărturisind Evanghelia lui Hristos împreună cu creștinii altor țări europene</i>	502
---	-----

<i>Concluzie</i>	502
------------------------	-----

XI.3. Biserica nu poate fi înlocuită cu nimic (interviu, 1991)	502
--	-----

XII. COMUNIUNE FRĂȚEASCĂ ÎN BISERICĂ ȘI MISIUNE SPIRITUALĂ ÎN SOCIETATE

Cuvânt la întronizarea ca Patriarh	510
--	-----

XII.1. Vocația arhipăstorului în Biserică: responsabilitate și dăruire de sine pentru mântuirea celor păstoriți de el	510
--	-----

XII.2. Comuniune și conlucrare frățească în viața Bisericii și în misiunea socială	513
---	-----

XII.3. Recunoștință pentru încrederea acordată și dorință de dialog și cooperare	514
---	-----

XIII. SLUJIREA BISERICII: JERTFELNICIE ȘI BUCURIE (interviu, 2017)	517
XIV. BUCURIA COMUNIUNII FRATERNE INSPIRĂ CONLUCRARE ÎN ACTIVITATEA BISERICII (interviu, 2017)	541
XV. EPISCOPUL ROMEI: PELERIN ÎN GRĂDINA MAICII DOMNULUI Vizita Papei Francisc la Patriarhia Română (31 mai 2019)	553
XV.1. Semnificația vizitei	553
XV.2. Vizitarea Catedralei Naționale	554
XVI. LUMINA CEREASCĂ DIN SPICELE ȘI STRUGURII PĂMÂNTULUI Spațiul rural – depozitar al valorilor perene.....	557
XVI.1. Vocația spirituală a satului	557
XVI.2. Criza actuală a satului românesc	558
XVI.3. Speranță pentru satul românesc	561
XVII. LUMINA „CASEI DE PIATRĂ” Familia creștină – speranța României.....	565
XVII.1. Criza familiei în Europa	565
XVII.2. Speranțe pentru depășirea crizei	566
XVII.3. Familia în contextul european actual.....	569
XVIII. LUMINA COOPERĂRII DINTRE STAT ȘI COMUNITĂȚILE RELIGIOASE	571
XVIII.1. Statul democratic neutru și cultele religioase autonome cooperează pentru binele societății în general	571
XVIII.2. Importanța cooperării dintre Biserică și Stat în context european.....	573
XIX. MUGURI DE LUMINĂ Tinerii în Biserică – viitorul de acum.....	576
XIX.1. Tineretul credincios (interviu, 1990)	576
XIX.2. Tinerii – viitorul spiritual al României (dialog purtat cu Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Serafim Joantă, 1999).....	582
XV.2.1. Mănăstirile – laboratoare ale învierii	582
XIX.2.2. Duhovniciei – iconomi ai Duhului Sfânt	585
XIX.2.3. Tineretea – simbolul vieții veșnice	587
XIX.2.4. Ortodoxia în Occident	588
XIX.3. Tineretul ortodox între sfințenie și secularizare	589
XIX.3.1. Tineretul credincios – o binecuvântare pentru Biserică	589
XIX.3.2. Biserica și tineretul ei în fața crizei contemporane	590

CUPRINS

XIX.3.3. <i>Misiunea Bisericii și a tineretului ei în lumea de azi</i>	592
XIX.4. <i>Tinerii sunt binecuvântare și bucurie pentru popor</i>	594
XIX.4.1. <i>Iisus Hristos iubește copiii și tinerii</i>	594
XIX.4.2. <i>Credința în Dumnezeu, nădejdea și dragostea constituie trăsăturile fundamentale ale vieții creștinului</i>	595
XIX.4.3. <i>Speranța sau nădejdea creștină crește și aduce roade prin conlucrarea omului cu Dumnezeu</i>	596
XIX.4.4. <i>Tinerii iubesc frumusețile create de Dumnezeu și cultivate de oameni</i>	597
XX. UMBRE ȘI LUMINI	
Integrarea europeană – un risc și o șansă.....	599
XXI. LUMINĂ PENTRU VIAȚĂ	
Să unim libertatea cu responsabilitatea.....	604
XXII. LUMINA DISCERNĂMÂNTULUI	
Criza spirituală – o judecată pentru un nou început (interviu, 1992)....	607
XXIII. LUMINĂ PENTRU O VIAȚĂ BINECUVÂNTATĂ	
Ora de Religie	615
XXIV. LUMINA RECUNOȘTINȚEI ȘI A REÎNNOIRII	
Semnificația spirituală și misionară a Autocefaliei, Patriarhiei și a Slujirii arhieresti a Patriarhului Bisericii Ortodoxe Române.....	619
XXIV.1. <i>Recunoștința, act de demnitate și dreptate.</i> Reînnoirea, elan misionar	619
XXIV.2. <i>Luminile Autocefaliei, Patriarhiei și Arhieriei cultivate în comuniune panortodoxă</i>	623
<i>Concluzie</i>	627
XXV. LUMINĂ DE PAȘTI PENTRU CĂLĂTORI (interviu, 2005)	628
XXVI. TRANSMITEREA ADEVĂRULUI DE CREDINȚĂ, LUMINĂ PENTRU O VIAȚĂ SFÂNTĂ	
Centrul de Presă BASILICA al Patriarhiei Române, identitate mediatică și vocație misionară în societate	633
XXVI.1. <i>Misiunea mediatică a Centrului de Presă BASILICA</i>	633
XXVI.2. <i>Radio TRINITAS – 15 ani de apostolat mediatic (2013)</i>	634
XXVI.3. <i>Caleidoscop al realității bisericești cotidiene (2013)</i>	636
XXVI.4. <i>Identitate mediatică și vocație misionară în societate (2014)</i>	637
XXVI.5. <i>Sprijin mediatic în misiunea parohiei și a mănăstirii azi (2015)</i>	639

XXVI.6. Zece ani de misiune mediatică (2017)	641
XXVI.7. Misiune pentru cultivarea unității de credință și de neam a românilor (2018)	642
XXVI.8. <i>Ziarul Lumina</i> – o mare binecuvântare!	643
XXVI.9. 15 ani de vestire a binecuvântării Preasfintei Treimi (2022)	645
XXVI.10. Cuvântul bun luminează comunicarea.....	646
XXVI.11. O comunicare mai amplă pentru o misiune mai dinamică.....	647
XXVI.12. Libertate și responsabilitate în comunicarea digitală	648
XXVI.13. Calitățile misionarului mediatic.....	650
XXVI.13.1. <i>Credința matură</i>	650
XXVI.13.2. <i>Cultura solidă</i>	650
XXVI.13.3. <i>Comunicabilitatea dinamică cultivată profesional</i>	651
XXVI.13.4. <i>Conștiință misionară și responsabilitate eclesială</i>	651
XXVI.13.5. <i>Starea spirituală de pace și bucurie pentru slujirea sa</i>	652
XXVI.13.6. <i>Discernământ multiplu pentru a deosebi între comuniune și comercializare</i>	653
XXVI.13.7. <i>Respect și răbdare pentru alții</i>	653
<i>Notă explicativă asupra textelor inițiale</i>	655